

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov: **1/ E.**, bývajúca vo V., N., prechodne bývajúca vo V., J., zastúpená Advokátskou kanceláriou Gereg & Messingerová, s. r. o., so sídlom v Banskej Bystrici, Horná Strieborná 4 v mene ktorej koná JUDr. Ján Gereg, advokát a konateľ a **2/ maloletý B.**, nar. X., bývajúci vo V., N., prechodne vo V., J., zastúpený zákonnou zástupkyňou – matkou E., žalobkyňou 1/, proti žalovanej: **Všeobecná nemocnica s poliklinikou Lučenec, n. o.**, so sídlom v Lučenci, Námestie republiky 15, IČO: 37 954 571, o zaplatenie nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 14 C 173/2014, o dovolaní žalobkyne 1/ proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. júna 2015 sp. zn. 17 Co 506/2015, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a**.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

1. Okresný súd Lučenec uznesením z 23. apríla 2015 č. k. 14 C 173/2014-82 nevyhovел žiadosti žalobcov o oslobodenie od súdnych poplatkov v konaní o zaplatenie nemateriálnej ujmy. Vychádzal zo zistenia, že žalobkyňa 1/ má pravidelný mesačný príjem z podnikania, poberá vdovský dôchodok, dedením nadobudla rozsiahly majetok vrátane rodinného domu, ultra ľahkého lietadla, v odhadnej hodnote 7000 eur, motorového vozidla značky Volvo XC60, rok výroby 2009 a hypotekárneho záložného listu ČSOB, a. s. v hodnote 20 000 eur. Vzhľadom na vzájomný vzťah žalobcov (matka a maloleté dieťa žijúce v spoločnej domácnosti s matkou), takto zistené majetkové pomery žalobkyne 1/ vzťahoval aj na žalobcu 2/. Hypotekárny záložný list vo vlastníctve žalobkyne 1/ je bez problémov

speňažiteľný a výťažok z jeho predaja je možné použiť na úhradu súdneho poplatku. Pomery účastníkov neodôvodňovali priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O. s. p.

2. Na odvolanie oboch žalobcov Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 29. júna 2015 sp. zn. 17 Co 506/2015 uznesenie prvoinštančného súdu vo vzťahu k žalobkyni 1/ potvrdil a vo vzťahu k maloletému žalobcovi 2/ zmenil a priznal mu oslobodenie od súdneho poplatku za podanú žalobu. Vychádzal zo zistenia, že žalobkyňa 1/ je vdova od 16. októbra 2013. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne Bratislava jej bol priznaný vdovský dôchodok od uvedeného dňa vo výške 153,30 eur. Okrem vdovského dôchodku má žalobkyňa 1/ príjem zo samostatne vykonávanej zárobkovej činnosti, ktorú vykonáva od 1. októbra 2010 v predmete maloobchod s textilnými výrobkami, kde podľa údajov v tlačive pre dokladovanie pomerov sporovej strany, ktorá navrhuje, aby jej bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov z 25. marca 2015 dosiahla za posledné zdaňovacie obdobie príjem po odpočítaní dane vo výške 2883,67 eur. Vyživovaciu povinnosť má len k maloletému žalobcovi 2/, býva v rodinnom dome, ktorého vlastníkmi sú aj B. a E.. Vlastní motorové vozidlo zn. Volvo XC60, rok výroby 2009 a tiež dlhopis – hypotekárny záložný list v menovitej hodnote 20 000 eur, žije v spoločnej domácnosti s maloletým žalobcom 2/, svojim synom, ktorému bol priznaný rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredie Bratislava, sirotsky dôchodok vo výške 100 eur mesačne. Druh a rozsah dedeného majetku uvádzaný súdom prvej inštancie v uznesení vyplýva z osvedčenia o dedičstve vydaného notárom JUDr. Pavlom Tóthom, súdnym komisárom v konaní pod sp. zn. 4 D 333/2013, D not 299/2013. Odvolací súd sa stotožnil s názorom žalobcov, že majetkové pomery žalobkyne 1/ nie sú rozhodujúce pre posúdenie žiadosti žalobcu 2/ o oslobodenie od súdnych poplatkov. Bolo preukázané, že príjem žalobcu 2/ pozostáva zo sirotského dôchodku vo výške 100 eur mesačne a z výživného zo strany matky. Podľa osvedčenia o dedičstve má žalobkyňa 1/ v prospech maloletého žalobcu 2/ zložiť sumu 3174 eur rovnajúcu sa zákonnému dedičskému podielu maloletého žalobcu 2/ na jeho účet založený v ČSOB, a. s. Žalobca 2/ vzhľadom na svoj vek nie je schopný si zabezpečiť iný príjem z ktorého by mohol uhradiť súdny poplatok zo žaloby, naproti tomu žalobkyňa 1/ zdedila po nebohom poručiteľovi B. majetok väčšej hodnoty, má príjem z vdovského dôchodku a z podnikania. Jej osobné majetkové pomery neodôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O. s. p., a preto odvolací súd rozhodnutie prvoinštančného súdu vo vzťahu k žalobkyni 1/ ako vecne správne potvrdil (§ 219 ods. 1 O. s. p.). Naopak, okolnosti zistené vo vzťahu

k žalobcovi 2/ odôvodňujú záver, že je možné mu priznať oslobodenie od súdnych poplatkov, a preto v tejto časti rozhodnutie prvoinštančného súdu zmenil a žiadosti maloletého žalobcu 2/ o oslobodenie od súdnych poplatkov vyhovel (§ 220 O. s. p.).

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa 1/ a navrhla, aby dovolací súd uznesenie vo výroku, ktorým odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí žiadosti žalobkyne 1/ o oslobodenie od súdnych poplatkov zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ust. § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. t. j., že jej postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom a dovolanie odôvodnila ust. § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p., pretože uznesenie odvolacieho súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení. Poukázala na to, že rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti je neodôvodnené nepreskúmateľné. Zo strany žalobkyne 1/ nejde o šikanóznou žalobu. V konaní si uplatnila výlučne nemajetkovú ujmu, ktorá jej vznikla v dôsledku úmrtia manžela a vyrubení poplatku vo výške 15 000 eur sa jej zamedzil prístup k súdu. Jej sociálna situácia po úmrtí manžela je taká, že nemá finančné prostriedky na úhradu takto vyrubeneho súdneho poplatku, ktorý je nezákonný. Ušlo pozornosti odvolacieho súdu, o ktoré okolnosti opiera svoju žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov. Ak by sa odvolací súd nestotožnil s jej argumentáciou, treba konštatovať, že rozhodol predčasne a bez toho, aby v súvislosti s postupom prvoinštančného súdu skúmal opodstatnenosť jej požiadavky na aspoň čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov z dôvodov hodných osobitného zreteľa, pretože nebohý manžel, ktorý zomrel 16. októbra 2013, bol otcom žalobcu 2/. Vyžadovanie úhrady poplatku v sume ako ju vyčíslil súd prvej inštancie je neprimerane tvrdé a ide o postup v rozpore s dobrými mravmi. K úmrtiu manžela žalobkyne 1/ totiž došlo v dôsledku fatálneho pochybenia žalovaného, ktoré obom žalobcom zmenilo zásadným spôsobom život aj do budúcnosti. Jej podnikanie je stratové, je odkázaná len na vdovský dôchodok a zdedený majetok nie je takého charakteru, žeby malo ísť o hodnoty, ktoré zvyšujú jej životnú úroveň. Ide o veci neupotrebitel'né, ktoré v krajnom prípade je možné speňažiť len za minimálnu cenu, pretože slúžili osobnej potrebe nebohého manžela.

4. Žalobca 2/ a žalovaná sa k dovolaniu žalobkyne 1/ nevyjadrili.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016 platí, že ak nie je ustanovené inak, platí

tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 vetá prvá C. s. p. právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona zostávajú zachované. Prechodné (intertemporálne) ustanovenia zákona upravujú režim prechodného spolupôsobenia skoršieho a neskoršieho práva. Počas pôsobenia prechodných ustanovení sa v stanovenom rozsahu dočasne používajú skoršie právne normy, ktorých platnosť a účinnosť zanikla.

6. Slovenská republika je právny štát (vid' článok 1 Ústavy SR). K imanentným znakom právneho štátu neodmysliteľne patrí aj požiadavka právnej istoty a ochrany dôvery v právny poriadok súčasťou čoho je i zákaz retroaktívneho pôsobenia zákonov. Z požiadavky právnej istoty jednoznačne vyplýva, že zákon pôsobí iba do budúcnosti. V opačnom prípade jednotlivé subjekty práva (strany civilného sporového konania) nemali istotu, či ich procesné úkony urobené podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebudú neskôr (po prijatí nového zákona) a s účinkami *ex tunc* posudzované ako právne neúčinné, s vylúčením možnosti uplatniť riadne a v súlade so zákonom už nadobudnuté práva. Ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (pozri bližšie závery, ku ktorým dospel ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. PL.ÚS 36/1995).

7. Nová právna úprava obsiahnutá v prechodných ustanoveniach dôsledne dodržiava princíp okamžitej aplikability procesnoprávných noriem, ktorý znamená, že nová procesná úprava sa použije na všetky konania, a to i na konania začaté pred dňom účinnosti C. s. p. Zároveň však v ustanovení § 470 ods. 2 C. s. p. pamätá aj na situácie, v ktorých by nová právna úprava zhoršila postavenie strany.

8. Dovolanie – procesný úkon strany civilného sporového konania je prejav jej vôle adresovaný súdu, ktorý smeruje k uplatneniu procesných práv, ktoré s takýmto procesným úkonom spája zákon. Podaním dovolania začalo v prejednávanej veci dovolacie konanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzajúc z vyššie uvedeného ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana zastúpená v súlade so zákonom v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne 1/ treba odmietnuť.

9. Najvyšší súd skúmal najskôr, či právne účinky dovolania žalobkyne 1/, ktoré malo urobiť tento procesný úkon podľa právneho stavu v čase podania dovolania (a ktoré zostali v zmysle § 470 ods. 2 C. s. p. zachované), umožňovali meritórny dovolací prieskum.

Zo všeobecných princípov právneho štátu, predovšetkým z princípu legitímnych očakávaní, ochrany nadobudnutých práv a dôvery subjektov práva v právo samotné totiž vyplýva, že procesné úkony subjektov civilného sporového konania (vrátane dovolania) vykonané počas platnosti a účinnosti skoršieho procesného predpisu sa vo sfére svojich účinkov prejavujú s relevanciou pre konanie samotné aj počas účinnosti nového procesného predpisu. Procesný úkon vyvoláva teda procesné účinky do procesnej budúcnosti, v ktorej sa účinky (následky) tohto úkonu uznávajú aj vtedy, ak nová právna úprava už s takýmto následkom nepočíta.

10. V okolnostiach prejednávanej veci medzi právne účinky, ktoré sú spojené s podaním dovolania žalobkyne 1/ nepatrí možnosť dovolacieho súdu posúdiť vecnú správnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia vo vzťahu k žalobkyni 1/. Právo na súdnu ochranu totiž nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bez pochyby tiež právo domôcť sa podaním dovolania nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie sa v dovolacom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky za splnenia ktorých môže dovolací súd konať a rozhodnúť (rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I ÚS 4/2011). Ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť mimoriadneho opravného prostriedku dovolateľa pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II ÚS 172/03).

11. Žalobkyňa 1/ podaním dovolania chcela vyvolať účinok ňou želaný - meritórny dovolací prieskum zavŕšený zrušením napadnutého rozhodnutia. Právny poriadok, platný a účinný v čase podania dovolania žalovanej, nepovažoval tento jej mimoriadny opravný prostriedok za procesne prípustný (vyvolávajúci dovolateľkou sledovaný účinok). Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Dovoláním žalobkyne 1/ napadnuté uznesenie odvolacieho súdu o oslobodení od súdnych poplatkov, proti ktorému uznesenie ustanovenie § 239 ods. 3 O. s. p. dovolanie nepripúšťal.

12. K tej časti dovolania v ktorej žalobkyňa 1/ namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu (i rozhodnutie súdu prvého stupňa) je v napadnutej časti nepreskúmateľné,

že táto nesprávnosť zakladá vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. dovolací súd uvádza nasledovné:

13. Na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“ Toto stanovisko bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 2/2016.

14. Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva predmetné stanovisko, skúmal, či v danej veci ide o taký výnimočný prípad, kedy by nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladala vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. Dovolací súd však nezistil, že by o takýto prípad v prejednávanej veci išlo; odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie.

15. Správnosť takéhoto nazerania na problematiku nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia a jej dôsledkov potvrdzujú tiež rozhodnutia ústavného súdu napr. sp. zn. I. ÚS 184/2010, III. ÚS 184/2011, I. ÚS 264/2011, I. ÚS 141/2011, IV. ÚS 481/2011, III. ÚS 148/2012, IV. ÚS 208/2012, III. ÚS 551/2012, IV. ÚS 90/2013, IV. ÚS 196/2014, I. ÚS 287/2014, I. ÚS 606/2014, I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015.

16. Dovolateľka tiež namieta, že sudy prejednávanej veci nesprávne právne posúdili. Právnym posúdením je činnosť súdu pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

17. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní (pozri § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.), samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (pozri

tiež R 54/2012 a viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011 a 7 Cdo 26/2010). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 O. s. p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O. s. p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania.

18. Po zistení, že dovolanie žalobkyne 1/ podané pred 30. júnom 2016 nemalo v prejednávanej veci procesný účinok umožňujúci podľa právnej úpravy platnej a účinnej do uvedeného dňa meritórny dovolací prieskum, najvyšší súd odmietol tento jej mimoriadny opravný prostriedok podľa § 447 písm. c/ C. s. p.

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. januára 2017

JUDr. Ladislav Górasz, v. r.
predseda senátu

JUDr. Oľga Trnková, v. r.
členka senátu

JUDr. Jozef Angelovič, v. r.
člen senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. M.